

Een nieuw initiatief van de Open Universiteit Nederland

Het Nationaal Expertisecentrum leven-lang-leren: NELLL

De Open Universiteit Nederland staat midden in de wereld van een leven-lang-leren. Iedereen die (verder) wil of moet studeren op niveau van hoger onderwijs, veelal in combinatie met werk, kan bij haar terecht. De Open Universiteit onderscheidt zich dan ook als de "Lifelong Learners' University" in Nederland door haar 'open' onderwijsmodel (naar plaats, tijd, tempo, volgorde en toelating) en het flexibele onderwijsaanbod (met geaccrediteerde bachelor- en master-opleidingen, korte programma's die hiervan deel uitmaken en een keur aan cursussen). Het onderwijs is multimediaal en vindt veelal plaats vanuit een elektronische leeromgeving.

In de afgelopen twintig jaar heeft de Open Universiteit - begonnen als instelling voor een tweede kans op of een tweede weg door hoger onderwijs - als geen ander deskundigheid ontwikkeld en praktijkervaring opgebouwd in allerlei aspecten van leven-lang-leren. Dit heeft bijvoorbeeld te maken met de specifieke behoeften en omstandigheden van de doelgroepen (toepassingsgerichtheid, leren&werken, maatwerk, e.d.), met het succesvol in werking brengen van hierop toegesneden hoger onderwijs (open en flexibel) en met het goed benutten van ondersteunende en behulpzame (nieuwe) informatie- en communicatietechnologie (e-learning, virtuele mobiliteit, online communities, multimedialiteit, e.d.). Deze expertise wordt vanaf 1 september 2005 bij de Open Universiteit programmatisch samengebracht, met als doel eenduidige profilering, inhoudelijke versterking en een gemakkelijke toegang voor derden. Dit alles onder de noemer NELLL: Nationaal Expertisecentrum Leven-Lang-Leren.

Lifelong learning

Het thema leven-lang-leren neemt inmiddels zowel nationaal als internationaal een prominente plaats in op de politieke en maatschappelijke agenda. De Europese Unie heeft dit uitgesproken in de Lissabon-agenda en Commissievoorzitter Barroso heeft recent nog eens onderstreept dat 'lifelong learning' een absolute voorwaarde is om de door de EU nagestreefde forse groei van de deelname aan het (hoger) onderwijs ook echt te kunnen verwezenlijken.

De ambitieuze doelstellingen van leven-lang-leren kunnen slechts bereikt worden indien alle betrokkenen zich daar actief voor inzetten: burgers, werkgevers- en werknemersorganisaties, bedrijven en non-profit organisaties, onderwijsinstellingen zoals ROC's, hogescholen en universiteiten. De overheid kan en moet daarbij een stimulerende en faciliterende rol vervullen. De ervaringen totnogtoe laten er immers geen twijfel over bestaan dat een dergelijke mismatch tussen ambitie en realiteit niet overbrugd kan worden enkel en alleen door initiatieven vanuit de samenleving, sociale partners en het onderwijsveld.

Bij leven-lang-leren gaat het om economische motieven, maar ook om een sociaal belang. Het kan de verbindende schakel zijn om mensen de mogelijkheid te bieden zich in verschillende levensfasen zo goed mogelijk toe te rusten, zowel in arbeid als op andere terreinen. Dit is ook van toepassing op grote groepen mensen, die geen betaalde arbeid (meer) verrichten, maar die wel behoefte hebben aan verdere ontplooiing. Het gaat ook om groepen mensen die, als gevolg van een fysieke of psychische handicap, niet (meer) gericht kunnen zijn op de arbeidsmarkt. Zij moeten dezelfde kansen krijgen om zich te blijven ontwikkelen. Hetzelfde geldt voor gepensioneerden, maar bijvoorbeeld ook voor huisvrouwen en huismannen. Ook voor hen dient nieuwe kennis toegankelijk te zijn, en ook zij moeten deel kunnen uitmaken van het ontwikkelingsproces naar een volgroeiende kennissamenleving.

Open Universiteit Nederland

Zowel op Europees als nationaal niveau leeft nadrukkelijk het besef dat onderwijs in alle levensfasen van buitengewoon belang is voor de economische en sociaal-culturele ontwikkeling. Het afstandsonderwijs van de Open Universiteit Nederland zelf met daaraan gekoppeld e-learning, maar ook de veelzijdige, aan onderwijs gerelateerde expertise waarmee andere organisaties geadviseerd en ondersteund kunnen worden, zijn bij uitstek geschikt om leven-lang-leren-onderwijs binnen het bereik van brede lagen van de Nederlandse bevolking te brengen.

Sinds haar oprichting in 1984 heeft de Open Universiteit Nederland een rijke ervaring opgedaan en op de praktijk gerichte expertise ontwikkeld met betrekking tot leven-lang-leren. Faculteiten hebben twintig jaar ervaring met het maken en geven van hoger onderwijs aan volwassenen in een werksituatie, op

OpenUniversiteitNederland

afstand en op grote schaal. Bij het Onderwijs technologisch expertisecentrum (OTEC) van de Open Universiteit vindt veel op leven-lang-leren gericht onderwijskundig en onderwijs technologisch onderzoek plaats. Het Ruud de Moor Centrum (RdMC) heeft een sterk op toepassing en ontwikkeling gerichte onderzoeksagenda waarin leven-lang-leren gekoppeld is aan het leraarsberoep. Bovendien heeft het Ruud de Moor Centrum het initiatief genomen voor de oprichting van een centrum voor 'assessment for learning', samen met OTEC en de faculteiten, en wellicht in partnership met een externe partij.

Nationaal Expertisecentrum Leven-Lang-Leren

Behalve met haar onderwijs en haar twee andere taken die de overheid de Open universiteit Nederland heeft toebedeeld (innovatie van het hoger onderwijs en bijdragen in de oplossing van het lerarentekort), wil de instelling haar kennis, expertise en middelen op twee additionele manieren inzetten voor leven-lang-leren, namelijk door actief deel te nemen in het Nationale Initiatief 'Lang Leve Leren!' en door een Nationaal Expertisecentrum Leven-Lang-Leren op te richten. Deze twee initiatieven passen uitstekend bij de hoofdtaken, de kerncompetenties en de concrete werkzaamheden van de Open Universiteit Nederland.

Samen met Teleac/NOT, Surf/Surfnets en Kennisnet, ook nationaal opererende organisaties met elkaar aanvullende ervaring en expertise op het gebied van lifelong learning, is de Open Universiteit vorig jaar het Nationaal Initiatief 'Lang Leve Leren!' gestart. Het grote maatschappelijke draagvlak hiervoor wordt zichtbaar in de Raad van Advies, waarin de voorzitters zitting hebben van VNO-NCW, MKB-NL, FNV, CNV, MHP, VSNU, HBO-raad en BVE-raad en die wordt voorgezeten door SER-voorzitter Wijffels. Voor ogen staat een brede actie- en doelgerichte maatschappelijke beweging, waar andere relevante organisaties zoals de Vereniging voor Openbare Bibliotheken, E-TV, de Bond voor Volksuniversiteiten, maar ook initiatieven als Nederland Kennisland, Nederland Breedbandland, e.d. in mee kunnen draaien. Het doel is om grote doelgroepen het belang te laten inzien van het continu blijven leren door te laten zien én te ervaren dat leren een leuke, enerverende bezigheid kan zijn die bovendien voldoening schenkt en een betere toekomst biedt. Dat wil het Nationaal Initiatief doen door onder meer het bouwen en openen van het zogenaamde "Nationale Voorportaal van de Verleiding tot Leren".

De tweede manier waarop de Open Universiteit Nederland een extra bijdrage wil leveren aan het realiseren van de nationale en (internationale) doelstelling om het opleidingsniveau van de bevolking aanzienlijk te verhogen, is door haar expertise en kennis te bundelen in het Nationale Expertisecentrum Leven-Lang-Leren: NELLL. In dit centrum kunnen organisaties advies en ondersteuning krijgen bij de ontwikkeling van onderwijs en leertrajecten voor volwassenen in alle levens- en carriërefasen. NELLL kan adviseren over het geschikt maken van traditioneel onderwijs voor deze doelgroepen van lifelong learners. NELLL kan leertrajecten ontwerpen, rekening houdend met de verschillende leerbehoeften en wijzen van leren in de loop van een leven en/of carrière. Teneinde dit advies- en ontwikkelwerk op basis van de nieuwste en solide getoetste inzichten en concepten te kunnen doen, besteedt NELLL een aanzienlijk deel van haar tijd aan onderzoek. Daarbij geldt als adagium vraaggerichtheid en resultaatgerichtheid, ingebed in diverse contexten en strevend naar het vertalen van concepten naar goed bruikbare instrumenten. De R&D van NELLL wordt gefinancierd uit de eerste geldstroom, maar ook - en in toenemende mate de komende jaren - uit de tweede en derde geldstroom. Het uitvoeren van opdrachtonderzoek en projectstudies hoort nadrukkelijk tot de werkzaamheden van NELLL. Met NELLL beoogt de Open Universiteit een voor Europa uniek 'center of excellence' op het gebied van lifelong learning in Nederland te vestigen, met van meet af aan een sterke focus op kennisvalorisatie naar onderwijsveld, bedrijfsleven en overheid toe.

De toekomstige werkwijze van NELLL is enigszins vergelijkbaar met het Ruud de Moor Centrum van de Open Universiteit. Het RdMC biedt producten en diensten om scholen en lerarenopleidingen te ondersteunen bij het opleiden en begeleiden van leraren. Op deze wijze levert de Open Universiteit een bijdrage aan het werkplekleren en het flexibiliseren van opleiding en nascholing. Zoals het RdMC de 'lerende docenten' voor ogen heeft, zo wil NELLL oplossingen aandragen voor opleidingsvragen van professionals in andere domeinen: de 'lerende juristen', de 'lerende psychologen', de 'lerende informatici', de 'lerende managers', enz., waarbij de combinatie van leren en werken het uitgangspunt is. NELLL is een initiatief van de Open Universiteit, maar van meet af aan zal gezocht worden naar complementaire samenwerkingspartners.

OpenUniversiteitNederland